

BELEIDSKADER DUURZAAMDOEN 2022

maart 2022

Drents
Overijsselse
Delta

uw waterschap

Voorwoord

De aanpak van klimaatverandering en bijdragen aan de circulaire economie zijn langjarige transitie die uiteindelijk in 2050 moeten uitmonden in een klimaatneutraal en volledig circulair waterschap. In de Watervisie “Meer dan Water” (voor de periode tot 2030) en in het Waterbeheerprogramma (WBP 2022-2027) neemt het waterschap voor de komende jaren verantwoordelijkheid door bij te dragen aan de ambities in het nationaal Klimaatakkoord (2019) voor energie en CO2 reductie en aan meer circulair werken. De complexiteit van deze opgaven is groot. Er is onderlinge samenhang en er is nog relatief veel onbekend hoe we de nadere uitwerking invulling gaan geven. Op basis van het WBP (incl. de doelenboom) is daarom dit beleidskader opgesteld om als richtinggevend hulpmiddel te dienen voor de nadere uitwerking de komende jaren.

Voor u ligt het beleidskader DuurzaamDOEN 2022. Daarin worden de langetermijn-uitdagingen voor 2030 en 2050 genoemd en de doelen voor drie pijlers: energieneutraal, broeikasgasneutraal en circulariteit. Met dit richtinggevend kader werken we de komende jaren aan oplossingsrichtingen en innovaties. Ook biedt het houvast bij het vinden van handelingsperspectieven en het stellen van prioriteiten.

Deze manier van gerichte doelsturing geeft ons de mogelijkheid dat we de komende jaren in de uitvoeringsfase in diverse uitwerkingsplannen rekening kunnen houden met de ontwikkelingen in kennis en innovaties en de stand van de techniek. Ook kunnen we in de nadere uitwerking inspelen en prioriteren naar aanleiding van actuele politieke en bestuurlijke (inter)nationale ontwikkelingen rond deze thema's.

De veranderingen in onze omgeving vragen van ons om scherp te blijven op onze ambities en wendbaar en adaptief met de richting van onze aanpak en de oplossingsrichtingen. Indien er de komende jaren aanleiding is om het ambitieniveau aan te scherpen of de richting van onze aanpak te wijzigen, passen we het beleidskader geheel of gedeeltelijk aan. Zo blijft het richtinggevende karakter relevant voor onze bijdrage aan het tegengaan van klimaatverandering en aan circulariteit.

Inhoudsopgave

1. Onze ambities	7
2. Opzet beleidskader	9
3. Pijler 1 Energieneutraal	11
Operationele WBP doelen	
I a. Opgave energieneutraal doel H1	
I b. Uitwerking maatregelen energieneutraal doel H1	
II a. Opgave samenwerken regionale energietransitie WBP-doel H3	
II b. Uitwerking maatregelen samenwerken regionale energietransitie doel H3	
4. Pijler 2 Broeikasgasneutraal	15
Operationele WBP doelen	
I a. Opgave broeikasgasreductie doel H2	
I b. Uitwerking maatregelen broeikasgasreductie doel H2	
II a. Opgave veenweidegebied N-W Overijssel doel H4	
II b. Uitwerking maatregelen veenweidegebied N-W Overijssel doel H4	
5. Pijler 3 Circulariteit	21
Operationele WBP doelen	
I a. Opgave minder primaire grondstoffen doel J1	
I b. Uitwerking maatregelen minder primaire grondstoffen doel J1	
II a. Opgave reststromen duurzamer benutten doel J2	
II b. Uitwerking maatregelen reststromen duurzamer benutten doel J2	
III a. Opgave grondstoffen winnen uit afvalwater doel J3	
III b. Uitwerking maatregelen grondstoffen winnen uit afvalwater doel J3	
6. Financiën	27
I a. Opgave begroting en meerjarenraming	
I b. Uitwerking maatregelen financiën	
7. DuurzaamDOEN 2022 tactisch & operationeel	31

1. Onze ambities

Het klimaat verandert. De temperaturen stijgen. Er is meer kans op een extreme regenbui, op een hittegolf en op langere, droge periodes. De zeespiegel stijgt en er is meer kans op overstromingen. Dit alles heeft komende jaren een grondige impact op de taakuitvoering van het waterschap.

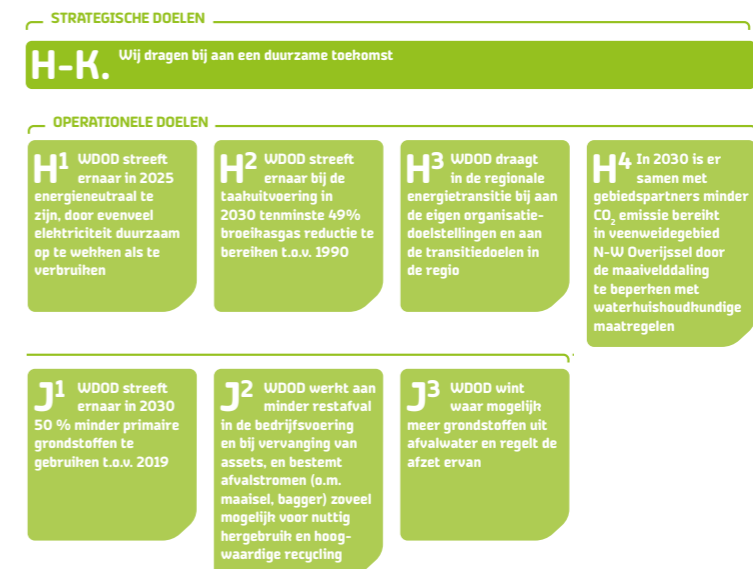
Watervisie & Waterbeheerprogramma

In de Watervisie 'Meer dan water' (2020) onderstreept het waterschap nadrukkelijk bij te willen dragen aan oplossingen die de oorzaken van klimaatverandering verminderen. Ook wil het waterschap bijdragen aan de circulaire economie. We omarmen de doelen in het nationaal Klimaatakkoord (2019) voor broeikasgasreductie en circulariteit in 2030. Het einddoel is 100% klimaatneutraal en volledige circulariteit in 2050. In het Waterbeheerprogramma (WBP 2022-2027) brengen we onze ambities op het gebied van klimaat en economie in verbinding met onze watertaken. In de WBP-doelenboom staat schematisch hoe we bijdragen aan het strategische doel van een duurzame toekomst: (H-K) "Wij dragen bij aan een duurzame toekomst". Om deze ambities waar te maken, neemt het bestuur de komende jaren een aantal belangrijke besluiten om de oorzaken van klimaatverandering te verminderen (mitigatie). Met het langetermijnkarakter is er sprake van veel onzekerheden en dynamiek rond dit omvangrijke maatschappelijke thema. Met behulp van een beleidskader benaderen we de toekomst stapsgewijs en realistisch, in eerste instantie met het oog op de doelen voor 2030 en tegelijkertijd met de wetenschap en het inzicht in de periode daarna richting 2050.

Beleidskader DuurzaamDOEN 2022

Het beleidskader DuurzaamDOEN 2022 helpt het waterschap om de langetermijndoelstellingen energieneutraliteit, broeikasgasneutraliteit en circulariteit hoog op de agenda te houden, en ondersteunt bij de nadere uitwerking van oplossingen en maatregelen en het geeft sturing aan de beleidskeuzes en de implementatie van maatregelen. Het richt zich op de operationele doelen H1-H4 (energie/broeikasgassen) en J1-J3 (circular).

Het beleidskader is relevant voor vrijwel alle taken van het waterschap. De nadere uitwerking van oplossingsrichtingen en de implementatie zal de komende jaren grote invloed hebben op de wijze waarop onze medewerkers in de toekomst met assets werken, deze bouwen en inrichten en gaan leren beheren. Deze ontwikkelingen in de bedrijfsvoering hebben ook invloed op inzet en de benodigde expertise en competenties van de medewerkers.

2.

Opzet beleidskader

Het beleidskader verduidelijkt voor de omgeving en de organisatie welke doelen we willen bereiken. Het kader geeft richting aan voor de uit te werken acties om de doelen na te streven en te bereiken. Het is opgebouwd uit de volgende onderdelen.

Pijlers

Langetermijnuitdagingen richting 2030 en 2050 voor:

Energie neutraal

Broeikasgas neutraal

Circulariteit

WBP doelen

Operationele WBP doelen H1-H4; J1-J3 (uit: doelenboom H-K)

Opgaven

Invalshoeken voor de aanpak

I a, II a, III a

Uitwerking

Kader voor oplossingsrichtingen en maatregelen I b, II b, III b

Financiën

Begrotingsruimte voor integraal afwegen met maatschappelijke kosten (value)

De drie langetermijnuitdagingen, de pijlers, hebben operationele WBP doelen voor de kortere termijn. De drie pijlers staan in verbinding met elkaar. Dat leidt tot opgaven die nader uitgewerkt zullen worden met uitgangspunten voor oplossingsrichtingen en maatregelen. Soms versterken de pijlers elkaar bij de uitwerking en soms zijn er tegenstellingen. Met de voorkeursoplossingen worden maatschappelijke kosten (milieuschade) in bepaalde mate vermeden. De benodigde extra financiële begrotingsruimte is daarvoor gesteld op een stijging van 0,2% per jaar.

3.

Pijler 1 Energieneutraal

Operationele WBP doelen

H¹ WDOD is in 2025 energieneutraal, door evenveel elektriciteit duurzaam op te wekken als te verbruiken.

H³ WDOD draagt in de regionale energietransitie bij aan de eigen organisatie-doelstellingen en aan de transitiedoelen in de regio.

I Opgave energieneutraal doel H1

Om onze energiedoelen te halen, zijn de volgende invalshoeken van belang.

Duurzaam energie opwekken

Sinds 2017 zetten we stappen om in 2025 een energieneutraal (elektriciteitsneutraal) waterschap te zijn. Dan gebruiken we evenveel elektriciteit als we opwekken.

We werken naar een richtgetal van 42 mln kWh duurzaam elektriciteit opwekken. We verwachten dit met de projecten die in voorbereiding zijn voor zonne- en windenergie tijdig te bereiken. Een voordeel is dat onder de huidige omstandigheden de business cases met zonnepanelen of windturbines positief zijn.

Voor de verdere toekomst in 2030 willen we volledig energieneutraal zijn en verhogen daarvoor het richtgetal tot 57 mln kWh duurzaam elektriciteit opwekken. Dit komt onder meer doordat we het energieverbruik van brandstoffen en aardgas ook meetellen.

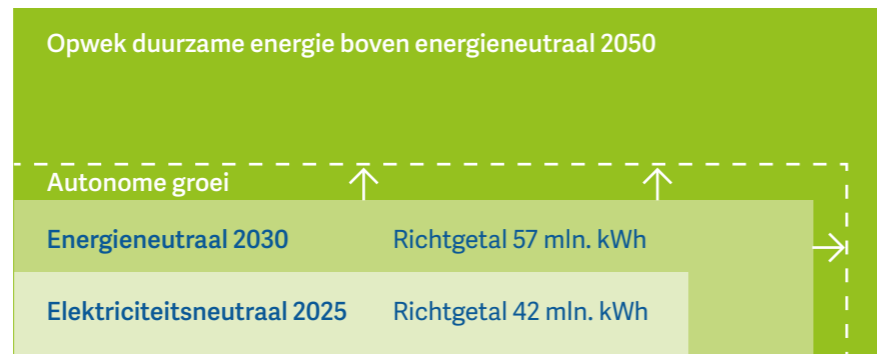
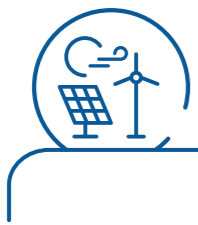
Ook veroorzaken geplande investeringen zoals de ombouw RWZI Echten een hoger stroomverbruik. Om dit nieuwe richtgetal te kunnen bereiken voor 2030, zetten we verder in op kansrijke duurzame wind- en zoninitiatieven. De uitdaging daarvoor neemt toe in verband met de toenemende netcongestie in ons werkgebied.

Energieverbruik stijgt onvermijdelijk

Het energieverbruik van het waterschap stijgt onvermijdelijk door onder meer stedelijke uitbreidingen, vaker pompen (droogte/overlast) en verwachte toekomstige assetaanpassingen (bijvoorbeeld extra zuiveringstrappen). De effecten van energiebesparing (zie hierna) bieden onvoldoende tegenwicht. Wij blijven ons daarom oriënteren op nieuwe opwekinitiatieven om de bereikte staat van energieneutraal tenminste te kunnen handhaven.

Broeikasgasemissies compenseren

Het is toegestaan om meer duurzame energie op te wekken dan we gebruiken. Wellicht is dat op langere termijn ook nodig om de technisch-economisch onvermijdbare broeikasgasemissies (zie pijler broeikasgasneutraal) als gevolg van onze taakuitvoering te compenseren. We houden daarbij ons langetermijndoel in het oog: een broeikasgasneutraal waterschap in 2050 (footprint nul).

Figuur: Duurzame opwek van energie van 42 mln kWh naar 57 mln kWh en autonome groei na 2030.

Energie besparen

Het energiezorgsysteem zorgt voor een gedetailleerd (realtime) inzicht in energieverbruiken van assets. Ook biedt het goede mogelijkheden voor verdere finetuning van processen die weer besparingen en efficiencyverbetering (verbruik/eenheid) opleveren. Wanneer we assets renoveren of vervangen, zijn de nieuwe systemen meestal energiezuiniger. Met name de waterketen is verantwoordelijk voor ongeveer 65% van ons totale energieverbruik. Mogelijkheden voor besparingen of efficiencyverbeteringen tellen daarin zwaar door. We hanteren niet een cijfermatige taakstelling voor absolute energiebesparing vanwege de onvermijdelijke stijging van het energieverbruik door externe factoren.

Optimaal energiebeheer

We bekijken de invalshoeken 'energie besparen' en 'energie duurzaam opwekken' in samenhang met elkaar. Daarvoor verrichten we de komende tijd het nodige onderzoek. In landelijke en regionale samenwerkingsinitiatieven onderzoeken we de kansen en toepassingen van de RWZI als energyhub. In een hub wordt met elektrolyse waterstof (energieopslag) en zuurstof geproduceerd. Onderzocht wordt of inbreng van deze zuurstof een energiezuiniger en emissiearmere beluchtingsproces mogelijk maakt. We verkennen bovendien of een aantal locaties óp onze assets (RWZI's) daarvoor geschikt zijn, zoals op Hessenpoort. Nieuwe locaties van initiatieven voor duurzame opwek (zon/wind) zien we daarom bij voorkeur in nauwe samenhang met die locaties. Dat biedt naar verwachting meer mogelijkheden voor een optimaal energiebeheer (besparen, opslaan en opwekken) van onze assets (RWZI's). Tegelijkertijd pakt een optimaal energiebeheer, met een gedeelte energieopslag, ook gunstig uit voor minder netcongestie omdat een groter deel van de opgewekte stroom ook zelf gebruikt wordt.

I b. Uitwerking maatregelen energieneutraal doel H1

Kader voor oplossingsrichtingen en maatregelen.

1. Volledig energieneutraal 2030

We zetten de stap verder: van het doel energieneutraal in 2025 (richtgetal 42 miljoen kWh) naar het doel energieneutraal in 2030 (richtgetal 57 miljoen kWh). Het niveau van

energieneutraal zal in de toekomst verder gaan stijgen door de onvermijdelijke toename van ons energiegebruik. Dit wordt gecompenseerd met mogelijkheden voor energiebesparing en met aanvullende initiatieven voor duurzame opwek.

2. Optimaal energiebeheer

We besparen energie en verbeteren de energie-efficiency (verbruik/eenheid) waar mogelijk in onze eigen taakuitvoering en dragen zo mogelijk bij aan besparingen op andere plaatsen in de (water)keten. We versterken de samenhang van maatregelen voor energie besparen, opwekken en opslaan met behulp van onder meer assetmanagement. We hanteren geen aparte taakstelling voor de omvang van een absolute energiebesparing. Volgende initiatieven voor duurzame opwek waar we in participeren vinden daarom bij voorkeur plaats op geschikte locaties óp of in de directe nabijheid van onze assets (RWZI's) die de energie gebruiken.

II a. Opgave samenwerken regionale energietransitie doel H3

Om onze energiedoelen te halen, zijn de volgende invalshoeken van belang.

Aquathermie

In het kader van de Regionale Energiestrategie (RES) werken we samen in de regio West-Overijssel en Drenthe. Met de gemeente Deventer zijn we een samenwerking begonnen voor duurzame warmtevoorziening van woningen met gebruik van rioolwater (TEA; thermische energie uit afvalwater). We verwachten dat gemeenten, woningcorporaties, particulieren en bedrijven aquathermie (TEA,TEO; thermische energie uit oppervlaktewater) vaker gaan toepassen.

Initiatieven derden

We bieden duidelijkheid aan initiatiefnemers voor bijvoorbeeld TEA,TEO, medegebruik waterbergingen of waterkracht. Onder voorwaarden werken we mee met onze assets (effluent, oppervlaktewater, percelen) aan initiatieven van derden. Met onder meer hulp van afwegingskaders beoordelen we de initiatieven op hun haalbaarheid en wenselijkheid. Bij deze afwegingen hebben we specifiek aandacht voor de consequenties en mogelijke risico's voor onder meer bedrijfszekerheid, doelmatigheid van de bedrijfsvoering, waterkwaliteit, ecologie, vismigratie, hydrologie en veiligheid. Initiatieven moeten voldoen aan geldende wet- en regelgeving en een lokaal karakter hebben.

II b. Uitwerking maatregelen samenwerken regionale energietransitie H3

Kader voor oplossingsrichtingen en maatregelen.

Assets beschikbaar stellen

De bestaande samenwerking in RES verband (W-Overijssel, Drenthe) wordt de komende jaren voortgezet. Op initiatief van derden stellen we na afweging assets beschikbaar om bij te dragen aan de regionale energietransitie. Als hulpmiddel bij de afwegingen gebruiken we afwegingskaders die inzicht bieden in de wenselijkheid en toepasbaarheid van een initiatief.

4.

Pijler 2 Broeikasgasneutraal

Operationele WBP doelen

H² WDO Delta bereikt in 2030 tenminste 49% broeikasgasreductie tov 1990*).

H⁴ In 2030 is samen met gebiedspartners minder CO₂-emissie bereikt in het veenweidegebied N-W Overijssel door de maaiveld daling te beperken met waterhuishoudkundige maatregelen.

*) De landelijke referentie in het klimaatakkoord is t.o.v. 1990. Voor waterschappen bestaat dit emissiebeeld van 1990 niet, om deze praktische reden hanteren we referentie 2018 om vandaaruit de neerwaartse emissielijn te volgen richting 2030 en voor de periode daarna richting 2050.

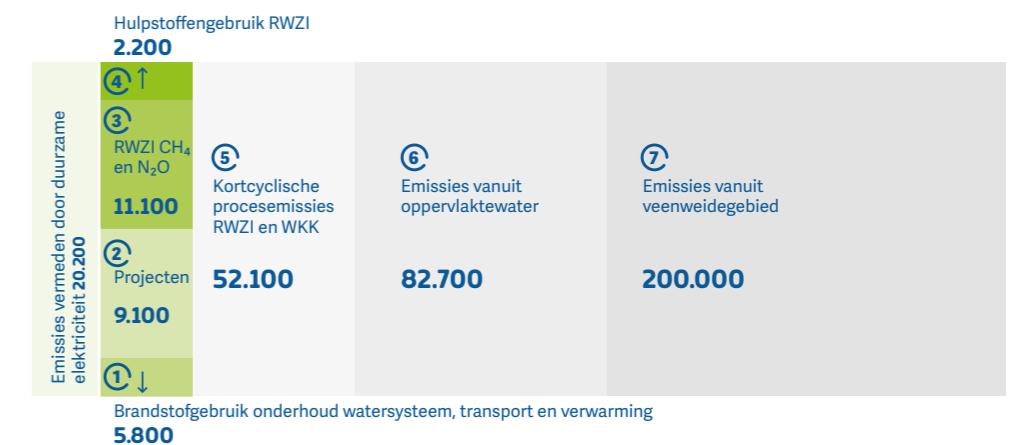
I a. Opgave broeikasgasreductie doel H2

Om onze broeikasgasreductie doelen te bereiken, zijn de volgende invalshoeken van belang.

Emissiebronnen broeikasgassen

Broeikasgasemissies¹ zijn afkomstig uit een aantal bronnen:

- ① Brandstoffen bij o.a. werktuigen en transport, verwarming;
- ② Brandstoffen en materiaalverbruik bij bouw en renovatieactiviteiten;
- ③ RWZI met lachgas (N₂O)/methaan (CH₄) emissie;
- ④ RWZI met gebruik van hulpstoffen zuiveringsproces en zuiverings-slibontwatering;
- ⑤ RWZI met kort-cyclisch CO₂ (jong organisch, niet fossiel);
- ⑥ Oppervlaktewater;
- ⑦ Bodemdaling N-W veenweidegebied Overijssel

Figuur: Emissiebronnen WDO Delta (2018) (ton CO₂ equivalent/jaar)
 (bron: Startdocument Routekaart 'Op weg naar een klimaatneutraal en circulair WDO Delta, december 2021)

Nadere analyses en metingen geven de komende jaren een vollediger inzicht in de aard en omvang van de emissies. Ook bieden zij een steeds completer beeld van toepasbare handelingsperspectieven voor het verminderen van emissies.

¹Broeikasgassen lachgas, methaan worden in deze notitie uitgedrukt als CO₂ equivalent. Het brengt (CO₂, lachgas, methaan) onder de noemer van CO₂. Lachgas is 265 x sterker dan CO₂; methaan is 28 x sterker dan CO₂.

Handelingsperspectieven emissiereductie

Voor de emissiebronnen 1 t/m 4 (lang-cyclisch fossiel) hebben we toepasbare reductiemaatregelen in beeld gebracht. Op grond van de huidige inzichten is een globale schatting gemaakt van het handelingsperspectief per 2030; ongeveer 50% emissiereductie voor respectievelijk bron 1 en 2 en ongeveer 30% emissiereductie voor respectievelijk bron 3 en 4.

Bron 5, RWZI is kort-cyclisch (niet fossiel) omdat deze afkomstig is van jong (< 100 jaar) organisch materiaal (faecaliën). De redenering is dat kort-cyclisch minder bijdraagt aan verhoging van CO₂ in de atmosfeer, in tegenstelling tot lang-cyclische emissies. In sommige situaties zijn meekoppelkansen (bijv. afvangen CO₂) aanwezig. Dergelijke kansen dragen bij aan minder milieuschade als compensatie van hardnekkige lang-cyclische emissies.

Bron 6, emissies uit oppervlaktewater ontstaan vanuit processen in het water en de waterbodem. De omvang is groot en handelingsperspectieven zijn nog onbekend. We nemen de komende jaren deel aan onderzoeken en metingstrajecten.

Bron 7, emissies door veenbodemdaling in N-W veenweidegebied Overijssel zijn het meest omvangrijk. Toepasbare handelingsperspectieven zijn nog grotendeels onbekend. We werken samen met andere overheden en gebiedspartners in het gebiedsproces in het kader van WBP-doel H4 (zie ook hierna H4).

Afwegen alternatieven met methodiek interne CO₂ beprijzing

Maatregelen voor emissiereductie hebben meestal (nog) geen positieve business case. Als we voorkeursalternatieven afwegen met alleen nadruk op eigen Total Cost of Ownership (TCO) van de eigen organisatie is de kans groot dat het alternatief met minder emissies steeds niet wordt verkozen. Dan lopen we het risico dat we het doel van broeikasgasreductie niet gaan halen. Een integrale afweging van alternatieven is daarom essentieel om onze doelen te bereiken.

De landelijke methodiek interne CO₂ beprijzing of CO₂ schaduwbeprijzing, helpt ons met deze afweging voor doelbereik. Hiermee worden alternatieven, naast TCO, onderling afgewogen op grond van het inzicht wat een maatregel kost per ton CO₂ reductie (€ / ton CO₂). Door de CO₂ emissies een fictieve waarde te geven met behulp van interne beprijzing, verandert het business case concept in een value case concept. Hierdoor draagt een voorkeursalternatief optimaal bij aan de emissiedoelen. Integrale wijze van alternatieven afwegen is ook onderdeel van het Strategisch Assetmanagement plan (SAMP) van het waterschap. Schaduwbeprijzing of interne beprijzing moet niet verward worden met de term CO₂ prijs bij de (virtuele) handel in emissierechten of in termen van een heffing.

Interne prijs of schaduwprijs (€/ton CO₂)

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en kennisinstelling CE-Delft heeft aangegeven dat bij de huidige omstandigheden en klimaatdoelen (klimaatpakket) het vanuit maatschappelijk oogpunt kosteneffectief en -efficiënt is om maatregelen te treffen die rond € 100 / ton CO₂ reductie bedragen. Bovenuit dit bedrag kan men zich afvragen of het proportioneel geacht wordt in het licht van de eigen duurzaamheidsambities. Als we met maatregelen CO₂-emissies vermijden, bespaart dat de maatschappij preventie- en/of schadekosten. Er is sprake van minder afwenteling.

Het bedrag van € 100 / ton CO₂ reductie is een gangbaar bedrag om mee van start te gaan, aldus onder meer de Unie van Waterschappen. Die baseert zich op onder meer kennisinstellingen als PBL, CPB en CE-Delft. Grotere toekomstige emissieopgaven vragen een grotere inspanning. Het bedrag zal in de toekomst toenemen. Op grond van de ontwikkelingen in de oplossingsrichtingen en de dynamiek in de ambities is het goed om dit bedrag periodiek te evalueren of het inderdaad leidt tot keuzes voor oplossingen en maatregelen die doelbereik realiseren.

De methodiek interne CO₂ beprijzing wordt breder toegepast in de GWW-sector, onder meer door instanties als Rijkswaterstaat en Prorail en wordt ook toegepast door de drinkwaterbedrijven bij het maken van afwegen.

Begrotingsruimte

Deze wijze van afwegen van alternatieven om gewenste emissiereducties te bereiken kan leiden tot hogere exploitatielasten. De aanname is een stijging van 0,2% per jaar. Zie hierna bij Financiën voorkeursalternatieven voor emissiereductie én circulariteit.

I b. Uitwerking maatregelen broeikasgasreductie doel H2

Kader voor oplossingsrichtingen en maatregelen.

1. Emissiebronnen

Voor het doelbereik zetten we in op toepasbare maatregelen voor de 'lang-cyclische' emissiebronnen nr. 1 t/m 4 (lang-cyclisch). Deze bronnen dragen bij aan verhoging van de CO₂ in de atmosfeer en hebben daarmee de meeste milieu-impact. Voor 49% minder emissies voor deze bronnen 1 t/m 4 hanteren we als richtgetal in 2030: totaal ongeveer 14.000 ton CO₂ minder emissie bereiken.

Eventuele meekoppelkansen voor kort-cyclische emissiereducties van bron 5 RWZI (kort-cyclisch) beoordelen we wel op haalbaarheid en wenselijkheid en worden mede afgewogen als maatregel. Het levert (vooralsnog) geen bijdrage aan het doelbereik. In de huidige systematiek worden kort-cyclische emissies niet meegerekend in de bijdrage aan het doelbereik. De verwachting is wel dat dit in de toekomst kan veranderen. Van de bronnen 6 (oppervlaktewater) en 7 (veenweide) is nog veel onbekend, ze worden (nog) niet mee gerekend voor doelbereik.

2. Afwegen voorkeursalternatieven

We kiezen tussen de alternatieven, naast TCO, mede op basis van het inzicht dat we verkrijgen via de methodiek interne CO₂ beprijzing (€ 100 / ton CO₂ reductie).

We nemen daarmee de mate van milieubelasting als gevolg van emissies mee in de besluitvorming (value).

De financiële begrotingsruimte stemmen we daarvoor af op deze integrale afweging (Zie hierna bij Financiën voorkeursalternatieven voor emissiereductie én circulariteit.)

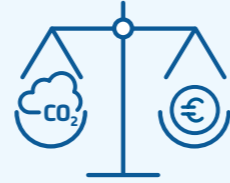
3. Kennisontwikkeling

We vergroten onze kennis en inzichten met onderzoeken en metingen van de aard en omvang van de emissies uit de emissiebronnen (1-7). Ook willen we meer weten over de toepasbaarheid van mogelijke handelingsperspectieven. Hierbij houden we in eerste instantie de doelen voor 2030 in het vizier, met het besef en met een doorkijk naar 2050.

Systematiek Interne CO₂ beprijzing of CO₂ schaduwbeprijzing

"Om gevoel te krijgen voor de effecten van beleidskeuzes en aanbestedingen op de CO₂-uitstoot kun je werken met interne CO₂-prijzen of CO₂-schaduwprijzen. Bij interne CO₂-prijzen wordt de CO₂-uitstoot vertaald naar een fictieve CO₂-prijs die de kosten aangeeft die nodig zijn om de effecten van de betreffende CO₂-uitstoot op te vangen. Door deze prijs, naast TCO, mee te wegen bij het interne afwegingskader dan wel bij de keuze van de opdrachtnemer wordt de impact van de CO₂-uitstoot in geld uitgedrukt. Hiermee ontstaat meer inzicht in de keuze die men maakt en dit zal in veel gevallen leiden tot een CO₂-bewuste keuze." UvW, 2021

II a. Opgave veenweidegebied N-W Overijssel doel H4

Om onze broeikasgasreductie doelen te bereiken, zijn de volgende invalshoeken van belang.

Gebiedsproces

De emissieopgave is zeer omvangrijk en ontstaat door veenbodemdaling als gevolg van het landgebruik in combinatie met de waterhuishouding. De emissiereductie in het veenweide gebied is gekoppeld aan onder meer de stikstofopgave. Met een gedeelde verantwoordelijkheid werken we in een bestuurlijk proces samen met provincie, gemeenten en andere gebiedspartners om de maaiveldaling te beperken in het veenweidegebied N-W Overijssel. Het waterschap verdiept zich met name in de rol van de waterhuishouding en mogelijke emissiereducties. We dragen bij aan de kennisontwikkeling voor handelingsperspectieven. Vooralsnog heeft het waterschap geen eigenstandige taakstelling voor deze emissiereductie.

II b. Uitwerking maatregelen veenweide gebied N-W Overijssel doel H4

Kader voor oplossingsrichtingen en maatregelen.

1. Gebiedsproces

We nemen deel aan het bestuurlijk proces veenweide gebied N-W Overijssel. Het proces is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van provincie, gemeenten en andere partners. De algemene democratie is daarin leidend. Het waterschap legt in de samenwerking nadruk op de rol van de waterhuishouding voor het behalen van emissiereducties.

2. Kennisontwikkeling

We voeren verkenningen en pilots uit om toepasbare handelingsperspectieven te vinden voor emissiereducties. Deze reducties staan in verband met de waterhuishouding.

5.

Pijler 3 Circulariteit

Operationele WBP doelen

- J¹ WDOD gebruikt in 2030 50% minder primaire grondstoffen tov 2019.
- J² WDOD werkt aan minder restafval in de bedrijfsvoering en bij vervanging van assets en bestemt reststromen (o.m. bagger, maaisel) zoveel mogelijk voor nuttig hergebruik en hoogwaardige recycling.
- J³ WDOD wint waar mogelijk meer grondstoffen uit afvalwater en regelt de afzet ervan.

I a. Opgave minder primaire grondstoffen doel J1

Om onze circulariteitsdoelen te bereiken, zijn de volgende invalshoeken van belang.

Technologische ontwikkeling en innovaties

Circulariteit richt zich op het gebruik van duurzamere materialen en grond- en hulpstoffen. Daarnaast draagt circulariteit bij aan sluiting van kringlopen. We staan nog aan het begin van deze ontwikkeling. Circulariteit is bovendien een relatief abstract begrip. Dit vraagt de komende jaren om een intensieve samenwerking met veel partijen zoals ontwikkelaars, kennisinstellingen, vragers en aanbieders. Samen kunnen we het begrip circulariteit concreter maken en verder invullen. Door deze ontwikkelingen groeit het aanbod van circulaire materialen en stoffen aanzienlijk en wordt het handelingsperspectief groter. Technologie en (bouwkundige) innovaties spelen een belangrijke rol. Met nadere analyses en inventarisaties ontwikkelen we de komende jaren een nauwkeuriger en actueel inzicht in de omvang van onze materiaal- en stofstromen bij de taakuitvoering.

Figuur: Overzicht circulaire strategieën, hoe lager het volgnummer van de R hoe duurzamer de route. (bron: PBL)

Materiaalgebruik in projecten en bij het beheer

Bij het bouwen, onderhouden en beheren van onze assets en bij de aanleg en inrichting van onder meer gebiedsprojecten (WOM), dijkversterkingsprojecten, installaties en gemalen en stuwen gebruiken we grote hoeveelheden materialen, zoals staal, beton, hout, kunststoffen en grond. Primaire grond- en bouwstoffen komen uit uitputbare bronnen en ze veroorzaken milieubelasting bij de winning en de fabricage. We willen de komende jaren duurzamere materialen gebruiken die hernieuwbaar zijn (circulair). We zien in de praktijk toepassingen met bijvoorbeeld duurzaam beton voor de bouw en renovatie van stuwen en gemalen.

In hoeverre we ons circulariteitsdoel voor 2030 bereiken, kunnen we op grond van de huidige inzichten nog niet goed inschatten. We zetten realistische stappen en gaandeweg groeit het beeld en onze opvatting over het doelbereik van 50% minder primaire grondstoffen gebruiken.

Milieu Kosten Indicator (MKI)

Het begrip circulariteit concretiseren we met de praktische graadmeter Milieu Kosten Indicator (MKI). De MKI is een fictieve waarde en geeft inzicht in de maatschappelijke kosten van de milieubelasting als gevolg van het materiaalgebruik gedurende de levenscyclus ervan en wordt uitgedrukt in Euro's. Een lage waarde betekent minder milieubelasting en dus lagere maatschappelijke kosten. De MKI waarden van productgroepen en materialen worden actueel gehouden in de Nationale Milieu Database.

Afwegen alternatieven met methodiek MKI

Maatregelen voor circulariteit hebben meestal (nog) geen positieve business case. Als we de voorkeursalternatieven afwegen met alleen nadruk op eigen Total Cost of Ownership (TCO) is de kans groot dat het alternatief met minder milieubelasting steeds niet wordt verkozen. Daarmee lopen we het risico dat we het doel van meer circulariteit met minder gebruik van primaire grond- en hulpstoffen niet gaan halen. Een integrale afweging van alternatieven is daarom essentieel om onze doelen te bereiken.

Om meerdere doelen na te streven is een integrale afweging van alternatieven essentieel. Voor doelbereik beoordelen we, naast TCO, de alternatieven onderling met de methodiek Milieu Kosten Indicator. We kijken naar de gevolgen die de alternatieven voor de milieubelasting hebben. Met dit inzicht kunnen we schadekosten in de maatschappij vermijden en is er minder afwenteling (value). Hierdoor draagt een voorkeursalternatief optimaal bij aan de doelen. Deze wijze van alternatieven afwegen is ook onderdeel van het Strategisch Assetmanagement plan (SAMP) van het waterschap. De MKI-methodiek wordt breed toegepast in de GWW-sector, o.a. door Rijkswaterstaat en Prorail.

Begrotingsruimte

Deze wijze van afwegen van alternatieven om meer circulariteit te bereiken kan leiden tot hogere exploitatielasten. De aanname is een stijging van 0,2% per jaar. Zie hierna bij Financiën voorkeursalternatieven voor emissiereductie én circulariteit.

I b. Uitwerking maatregelen minder primaire grondstoffen doel J1

Kader voor oplossingsrichtingen en maatregelen.

1. Milieu Kosten Indicator (MKI)

Om de mate van circulariteit te hanteren, gebruiken we de praktische benadering met de Milieu Kosten Indicator (MKI). Deze indicator geeft inzicht in de milieubelasting als gevolg van het materiaalgebruik en de levenscyclus ervan.

2. Afwegen voorkeursalternatieven

We kiezen tussen de alternatieven, naast TCO, mede op basis van het inzicht dat we verkrijgen via de systematiek van de Milieu Kosten Indicator. We nemen daarmee de mate van milieubelasting (milieuschade) mee in de besluitvorming (value). De beschikbare begrotingsruimte stemmen we daartoe af op deze integrale afweging (Zie hierna bij Financiën voorkeursalternatieven voor emissiereductie én circulariteit).

3. Kennisontwikkeling

We vergroten onze kennis en inzichten. We onderzoeken en analyseren de aard en omvang van materiaalstromen en van grond- en hulpstoffen. Ook willen we meer weten over toepasbaarheid van mogelijke handelingsperspectieven. Hierbij houden we de doelen voor 2030 in het vizier, met het besef en een doorkijk naar 2050.

Systematiek Milieu Kosten Indicator (MKI)

Maatschappelijke milieukosten worden berekend met de MKI (euro). MKI is een fictieve financiële waarde voor het inzicht in de maatschappelijke milieukosten die je voor de alternatieven zou moeten maken om de negatieve milieu-invloeden als gevolg van de levenscyclus van materiaalgebruik bij projecten/beheer ongedaan te maken. Hout heeft bijvoorbeeld een lagere waarde dan beton of staal. De MKI waarden van productgroepen en materialen wordt bijgehouden in de Nationale Milieu Database.

II a. Opgave reststromen duurzamer benutten doel J2

Om onze circulariteitsdoelen te bereiken, zijn de volgende invalshoeken van belang.

Afval- en reststromen

Ons werk in het watersysteem en de waterketen brengt omvangrijke afval- en reststromen met zich mee. Voor reststromen zoals maaisel, baggerspecie en ontwaterd zuiveringsslib, vergroten we verder onze kennis en inzichten wat de meerwaarde kan zijn voor een andere aanwending ervan. Denk aan bodemverbeteraar, grondstof voor biobased materialen of fosfaatbron. Samen met de dienstverlener wordt nauwkeurig de stroom bedrijfsafval gevolgd en worden verbeteringen doorgevoerd in de omvang en samenstelling van het afval. Hierdoor wordt hoogwaardiger recyclen van het afval mogelijk.

Assetsamenstelling in beeld via materialenpaspoort

De materialensamenstelling van alle assets bij elkaar is omvangrijk. Voor meer inzicht in de samenstelling van nieuwe assets is het materialenpaspoort in ontwikkeling. Er wordt onderzocht wat de optimale opzet is en toepassing is. Met het materialenpaspoort, voor nieuwe en gerenoveerde assets, zijn we beter in staat bij ontmanteling (einde levensduur) van de assets de materiaalstromen zo duurzaam mogelijk te (laten) herbestemmen. We passen de komende jaren meer en meer demontabele (modulaire) bouwkundige ontwerpen toe, waardoor hergebruik van onderdelen en materialen eenvoudiger wordt en mogelijk de gebruiksduur van assets verlengd kan worden.

II b. Uitwerking maatregelen reststromen duurzamer benutten J2

Kader voor oplossingsrichtingen en maatregelen.

1. Praktijksamenwerking

De lopende praktijkinitiatieven voor het benutten en tot waarde brengen van reststromen zetten we voort in samenwerking met kennisinstellingen, bedrijven, gemeenten, terreinbeheerders en andere gebiedspartners. De komende jaren komen hier ook implementatie opgaven uit voort in de bedrijfsvoering. De verwerkingswijze van het materiaal, logistiek en afzet spelen daarin een cruciale rol voor de best te bereiken oplossingen.

2. Kennisontwikkeling

We onderzoeken en analyseren de aard, de samenstelling en omvang van de aanwezige reststromen. We nemen deel aan nationale en regionale samenwerkingsverbanden die kennis en duurzamere bestemmingen ontwikkelen en delen.

III a. Opgave grondstoffen winnen uit afvalwater doel J3

Om onze circulariteitsdoelen te bereiken, zijn de volgende invalshoeken van belang.

Grondstoffen winnen en vermarkten

De manier waarop we grondstoffen kunnen gaan winnen en vermarkten, vergt specifieke expertise en jarenlange intensieve samenwerking met private en publieke partners. In het geval van brede implementatie heeft het op termijn consequenties voor het doen van investeringen en voor de wijze waarop we assets beheren.

We vergaren en delen in de huidige fase kennis en starten pilots in diverse samenwerkingsverbanden, waaronder 'de Energie- en Grondstoffenfabriek' en de STOWA. Onze huidige initiatieven in de waterketen richten zich op winning van fosfaat (via struviet en zuiveringsslibverwerking) en slibvergisting voor warmte/biogas/WKK. Daarnaast zijn we recent gestart met de onderzoekopstelling om cellulose te winnen (RWZI Dalfsen) en met het project Groen gas (RWZI Echten), met een mogelijke optie voor afvang CO₂.

Een belangrijk aandachtspunt is samen met partners de realisatie en borging van afzet en distributie van gewonnen grondstoffen (onder meer gassen). Daarbij zijn we de komende jaren onder meer mede afhankelijk van passende wet- en regelgeving.

III b. Uitwerking maatregelen grondstoffen winnen uit afvalwater doel J3

Kader voor oplossingsrichtingen en maatregelen

1. Lopende winningsinitiatieven

We zetten de huidige initiatieven voort en doen daar ervaringen mee op. Op basis daarvan ontstaan keuzes voor implementatie en investeringen, en de consequenties ervan voor de inrichting van de bedrijfsvoering van het waterschap.

2. Kennisontwikkeling

We richten onze kennisontwikkeling en expertise opbouw met name op de lopende initiatieven. Daarnaast volgen we ook breder de ontwikkelingen op het gebied van toekomstige kansen, nieuwe technologieën en potentiële mogelijkheden.

Financiën

6.

Het Waterbeheerprogramma (2022-2027) geeft als uitgangspunt mee dat het waterschap de taken uitvoert tegen maatschappelijk verantwoorde kosten, zonder onevenredige belasting van de maatschappij.

I a. Opgave begroting en meerjarenraming

Voor de toepassing van het beleidskader zijn de volgende invalshoeken van belang.

Maatschappelijke kosten

De huidige begroting en meerjarenraming houden nog geen rekening met gerichte toename van implementatie van maatregelen voor minder emissies en meer circulariteit in de projecten en in het beheer en onderhoud. Dat gaan we veranderen, zodat toepasbare duurzamere alternatieven bij de integrale afweging meer kansen krijgen om als voorkeursalternatief te worden verkozen.

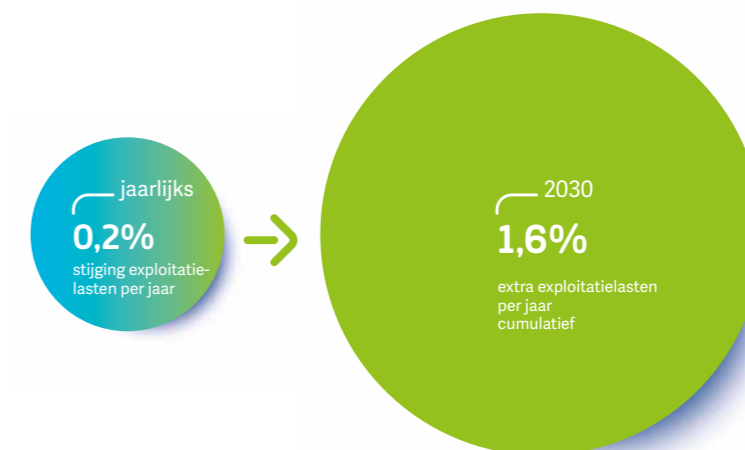
Voorkeursalternatieven voor emissiereductie én circulariteit

De afweging van voorkeursalternatieven voor emissiereductie én circulariteit en het betrekken van maatschappelijke kosten, leidt tot een opdruk van de exploitatielasten. Daarvoor willen we jaarlijks een gemiddelde stijging van 0,2% begrotingsruimte per jaar mogelijk maken. Wat neerkomt op een jaarlijkse stijging met een bedrag van ongeveer € 250.000 per jaar.

Daarmee geven we nader invulling aan een aantal beschreven voorkeursrichtingen zoals die beschreven zijn in de Watervisie (AB 8 september 2020). Dit is vervolgens passend binnen de financiële kaders zoals daarbij werden weergegeven.

De raming van deze opdruk is gebaseerd op een aantal aannames en kengetallen en kent een bepaalde mate van onzekerheid (bandbreedte ±50%).

Bouw-, beheer- en onderhoudskosten zijn hoger ingeschat en het is het ook afhankelijk van het tempo waarin we de komende jaren handelingsperspectieven implementeren en van exogene marktomstandigheden. Het geeft wel een duidelijke richting aan waarmee we de komende jaren een groeipad kunnen vormgeven voor verdere kennisontwikkeling en de implementatie van toepasbare maatregelen voor emissiereductie en meer circulariteit.

P&C-cyclus

Voor ieder uitvoeringsjaar van het WBP worden de begrotingsbrief, begroting en meerjarenraming opgesteld en daarover vindt integrale besluitvorming plaats. Dat stelt ons in staat om ervaringen en actuele inzichten en vooruitzichten op te nemen: "Het schip komt van de wal".

I b. Uitwerking maatregelen financiën

Kader voor oplossingsrichtingen en maatregelen.

1. Groeipad voor implementatie

We faciliteren het beleidskader met extra begrotingsruimte met een stijging van gemiddeld 0,2% per jaar en nemen dit op in de eerstvolgende begrotingsbrief 2023-2026 voor verwerking in de begroting en meerjarenraming.

2. P&C cyclus

We vullen het financieel kader komende jaren steeds fijnmaziger in aan de hand van integrale besluitvorming over: begrotingsbrief, begroting en meerjarenraming.

3. Evaluatie

Na een periode van twee jaar ervaring met het beleidskader evalueren we de gedane aannames.

7.

DuurzaamDOEN 2022 tactisch en operationeel

Dit beleidskader is relevant voor vrijwel alle taken van het waterschap. Het verduidelijkt voor de omgeving en de interne organisatie welke doelen we willen bereiken en waarop we onze inzet richten.

Programma aanpak

De programma aanpak DuurzaamDOEN zorgt voor planning en samenhang van de uitvoerende activiteiten, de monitoring van het doelbereik (effect) en het bereidt verdere keuzes voor.

Twee belangrijke werkprocessen bij de uitwerkingen:

Assetmanagement

Het waterschap ontwikkelt het strategisch assetmanagement en stelt daarvoor onder meer assetmanagementplannen op voor afzonderlijke assetgroepen. Daarin worden alternatieven integraal afgewogen voor een optimale verhouding tussen prestaties, risico's en kosten. Via weging met de bedrijfswaardenmatrix (values) ligt de focus op meerdere doelen (multi-criteria). De waarden van de bedrijfswaardenmatrix zijn: verbinding met omgeving, duurzame toekomst, kwaliteit leefomgeving, maatschappelijk verantwoorde kosten en doelmatig (values).

Vijf bedrijfswaarden WBP (bron: SAMP WDODelta, februari 2022)

Duurzaam opdrachtgeverschap

Duurzaam opdrachtgeverschap (dos) implementeert en borgt duurzame eisen en criteria in de organisatie. Het zorgt voor samenhang in de werkprocessen voor een duurzame impact. We werken vanuit bestuurlijke ambities en beleidsdoelen. We stemmen hierop de opdrachtverlening, verkenningen en planuitwerkingen af en we realiseren dit via aanbesteding- en inkooptrajecten. De duurzame impact wordt daarmee zichtbaar in de realisatie, bouw, en het beheer en onderhoud van onze assets.

